

בבא בתרא פו

עניין: דברים שדרכן להגביה בהגבהה אין במשיכה לא

פחדחצחק שבועות מאמר טז

וגומר. ועדיין אין הענין מסתיים בחוכת הלכות. כי על כן, יש לענין זה תוצאות בהלכה למעשה של הלכות תורה והלכות תפלה. רווחת היא ההלכה, כי תלמיד חכם שתורתו אומנתו פטור מן התפלה. ובספר שמירת הלשון של בעל החפץ חיים בשער התורה, כתב על זה, דהדבר יפלא, דלמה תהא דחיה זו תלויה במדרגת תורתו אומנתו דוקא? דאם אנו תופסים דתורה גדולה מתפלה, למה לא תימני בכך לפטורא דתפלה. והרי ראייה מזה, דתורה שאיננה בגדר תורתו אומנתו אין קדושתה גדולה כל כך, שתתבטל על ידה מצות תפלה. יעוין שם. ולדידן, אין הדברים מספיקים עדיין. דסוף סוף למה נדחית היא מצות תפלה לפני הגדלת קדושת-התורה. הנולדת ממעלת תורתו אומנתו דוקא? וכמה גדול כחה של מדרגת תורתו אומנתו, שדוקא מפניה תתבטל מצות תפלה? — אלא שגם בזה באה מדה היחידות הנוהגת בדברי-תורה, ופותחת לנו את הסתום. דשני מהלכים הם במילוי צרכי החיים של אדם על ידי ההשגחה. המהלך האחד הוא, על ידי התעוררותה של מדה מתרצה ברחמים ומתפיים בתחנונים. והמהלך השני הוא, על ידי התעוררותה של מדה הצדק השופטת את הנצרך כי אין החסרון ראוי לו. והלא מדה היחידות הנוהגת באדם, מורשת היא בעובדא היסודית, שהאדם נברא יחידי משום שבבילי נברא העולם. ואותו אדם אשר בשבילו נברא העולם, כודאי שאין החסרון ראוי לו, מאחר שגם כה מילוי-החסרון הוא כה נברא ובשבילו נברא. והנה נעלה מכל ספק הוא, שאם נבוא למצוא בלימה מפורשת אצל האדם המתיחס אל התורה ביחס-שלי-יחידות, לא נמצאנה אלא במקום זה של תורת-אומנתו. שהרי אדם זה אינו מתפנה אפילו לאומנתו. מפני שפינוי זה פוגם אצלו את ההתעסקות הבלעדית בתורה. וכל גילוי של יחסי-יחידות לחכמת התורה, מעמיד את בעליו בתואר של שבבילי נברא עולם. ומדרגת תורתו אומנתו היא היא הפסגה של יחסי-יחידות לתורה. וכאן גנוז הוא כוחה של מדרגת תורתו אומנתו לפטור מן התפלה. מפני שיסודה של תפלה הוא מצד החסרון של המתפלל. וגילוי מדה היחידות בתלמוד חכמתה של תורה, מחויר את בעליו לשרשו של שבבילי נברא עולם, וכל הכחות של סיפוק צרכי אדם בשבילו הם. ומשולל הוא ממצב של חסרון מצד מדה המשפם.

יג. עד כאן עסקנו במדת יחידותו של אדם הקבועה בחכמתו של אדם ובכבודו. מכאן ואילך עסקים אנו במדת יחידותו של אדם כפי שהיא קבועה בהלכות תלמוד תורה. כך שנה לנו הרמב"ם בפ"ג הלכה א' מתלמוד-תורה „מי שנשאו לבו לקיים מצוה זו כראוי ולחיות מוכתר בכתר תורה. לא יסיח דעתו לדברים אחרים ולא ישים על לבו שיקנה תורה עם העושר והכבוד כאחת“. יעוין שם. שגרת המחשבה המצויה תופסת בכאן מהלך טבעי של השתקעות במקצוע, שבודאי ההשתקעות במקצוע היא אמצעי מעולה להתמחות באותו מקצוע. לאמתו של דבר, אין ההסבר הזה אלא מרפרף מעל השמחה של הענין, נוגע ואינו נוגע, ועל אחת כמה וכמה שאין בו כדי-יחידה לתוכו של הענין. ברם, קושטא דמילתא הכי הוה. דרכי הקנינים הם בהתאם לדבר הנקנה. מה שדרכו במשיכה, נקנה במשיכה, ומה שדרכו בהגבהה נקנה בהגבהה. והוא הדין והיא המדה בדרכי הקנין של החכמה. אין התורה מקנה את כתריה לאדם, אלא אם כן האדם עושה בה מעשי-קנין ההולמים את מציאותה. וכשם שמציאותה מבוועה היא במדת היחידות עד כדי כך שאין לה שומא ואין לה שוק; כמו כן, תובעת היא מן האדם הרוצה לקנותה, שיעשה בה מעשה-קנין המבליט את מדת-היחידות ביחסו אליה. ואם הוא משים את לבו שיקנה תורה ועושר כאחד, הרי הוא מפקיע את יחסו אל התורה מתואר היחידות. ודינו הוא כמי שרוצה לקנות קרקע במשיכה. ומבלי שיעשה בה הלוקח מעשה קנין כדינו, אין התורה מכניסה את עצמה לרשותו. וכודאי שהוא בכלל לומדי תורה, אבל מכיון שאין התורה מכניסה את עצמה לרשותו, אין כאן זכייה בכתרה. והבן.